

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-03-14

Ärendenummer GSF-2024-05536

Handläggare

Annika Andersson

E-post annika.andersson@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om åtgärder för att förhindra sexuella övergrepp mot barn och unga

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden tillstyrker motion om åtgärder för att förhindra sexuella övergrepp mot barn och unga och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2025-03-14, som sitt yttrande.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över motion från Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om åtgärder för att förhindra sexuella övergrepp mot barn och unga.

Motionärerna hänvisar till ett flertal fall runt om i Sverige där det förekommit sexuella övergrepp mot barn i olika kommunala verksamheter. Motionärerna föreslår att en genomlysning av stadens säkerhetsarbete genomförs i syfte att förebygga övergrepp. Motionärerna skriver vidare att verksamheter där barn vistas måste vara trygga och säkra miljöer där både barn och vårdnadshavare känner förtroende.

Kommunstyrelsen föreslås få ett antal utredningsuppdrag i samverkan med andra berörda nämnder. Uppdragen handlar om att se över rutiner och arbetssätt samt att ta fram utbildningsinsatser som rör området. Motionärerna föreslår vidare att möjligheten att se över säkerheten i lokaler som förskolor med mera bör genomföras.

Grundskoleförvaltningen har i sin beredning av ärendet konstaterat att regler, riktlinjer och arbetssätt kan behöva ses över. Det kan också finnas behov av implementerings- och informationsinsatser i samband med dessa översyner. Kontinuerliga utbildningsinsatser kan vara värdefulla inslag, inte minst i förhållande till personalgrupper där personalomsättningen är stor. Förvaltningen vill dock betona vikten av att detta utvecklingsarbete bör göras i nära samverkan med verksamhetsföreträdare och så långt som möjligt samordnas med andra insatser. Förvaltningen anser vidare att arbetet behöver beakta de nationella initiativ som just nu bereds hos Skolverket och utbildningsdepartementet.

Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att motionen tillstyrks.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Motionärernas förslag om att utreda och se över ett antal områden för att motverka sexuella övergrepp kommer ta personella- och ekonomiska resurser i anspråk.

Att ta fram rutiner och arbetssätt för att förhindra övergrepp, implementering och utbildning kring dessa, andra utbildningsinsatser inom området samt anpassningar av lokaler kommer innebära att resurser behöver avsättas eller om disponeras inom berörda verksamheter. I ett längre perspektiv kan dock dessa insatser vara motiverade då de trauman som kan uppstå för drabbade barn och unga kan bli långtgående och svåra att värdera i ekonomiska termer.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Sexuella trakasserier är enligt diskrimineringslagen ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Det kan handla om kommentarer och gester av sexuell natur, tafsande eller visande av pornografiska bilder. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger, inbjudningar, anspelningar och krav på sexuella tjänster. Sexuella trakasserier kan också vara brottsliga handlingar, som förtal, grovt förtal eller förolämpning, olaga integritetsintrång, kränkande fotografering, ofredande eller sexuellt ofredande.

Befolkningsstudien ”Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017” visade att 57 procent av unga kvinnor i åldern 16-29 år uppger att de någon gång utsatts för sexuella trakasserier. 55 procent av samma målgrupp hade erfarenhet av sexuella övergrepp. Unga hbtqi-personer, unga med funktionsnedsättning och unga som inte får välja sin framtida partner är mer utsatta för sexuella trakasserier, våld och kränkningar än befolkningen i stort.

Bedömning av barnets bästa

I barnkonventionen finns ett flertal artiklar som berör denna motions innehåll. Främst artikel 33 som anger att *”barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.”* I Sverige finns såväl lagstiftning som tillsynsmyndigheter som arbetar för att motverka sexuella trakasserier och övergrepp. Trots detta vet vi att det förekommer och att den moderna tekniken dessutom medför nya och fler utmaningar inom området.

Alla elever har rätt till en trygg skolgång utan sexuella trakasserier och övergrepp. Grundskoleförvaltningen har därmed ett stort ansvar att arbeta förebyggande mot sexuella trakasserier och agera för att stoppa dem om de ändå skulle uppstå. Att se över rutiner, arbetssätt och fortbildningsinsatser får därför ses som en självklar del i förvaltningens grundläggande uppdrag.

Samverkan

Information på förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 14 april 2025.

Bilagor

1. Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om åtgärder för att förhindra sexuella övergrepp mot barn och unga.

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över motion från Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om åtgärder för att förhindra sexuella övergrepp mot barn och unga.

Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast 2025-04-23.

Beskrivning av ärendet

Motionärerna hänvisar till ett flertal fall runt om i Sverige där det förekommit sexuella övergrepp mot barn i olika kommunala verksamheter. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna att en genomlysning av stadens säkerhetsarbete genomförs i syfte att förebygga övergrepp. Motionärerna skriver vidare att verksamheter där barn vistas måste vara trygga och säkra miljöer där både barn och vårdnadshavare känner förtroende. För att uppnå detta krävs ett kontinuerligt arbete med att identifiera och minimera risker för övergrepp, samt att skapa en kultur där säkerhet och trygghet är en självklarhet.

Kommunstyrelsen föreslås mot denna bakgrund få ett antal utredningsuppdrag i samverkan med andra berörda nämnder. Uppdragen handlar om att ta fram rutiner och arbetssätt för att förhindra övergrepp i verksamheter där barn och unga vistas regelbundet, att renovera befintliga förskolor för att förbättra säkerheten samt att ta fram nya krav på insyn och säkerhetsanpassning vid nybyggnation. Kommunstyrelsen föreslås också få i uppdrag att initiera utbildning för personal som arbetar med barn och unga för att öka kunskapen om hur sexuella övergrepp mot barn lättare kan upptäckas.

Förvaltningens bedömning

Det finns ett flertal lagrum som reglerar sexuella ofredanden som diskrimineringslagen, arbetsmiljölagen, skollagen och brottsbalken. Flera nationella myndigheter har också tagit fram stödmaterial inom området, som exempelvis Skolverket.

Av förarbeten och rättspraxis tydliggörs att Skollagens regleringar avseende kränkande behandling (SL 6:10) ska tillämpas på motsvarande vis som om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på de sätt som avses i diskrimineringslagen.

Grundskoleförvaltningen har tagit fram systemstöd, rutiner och manualer för att underlätta skolornas arbete med att anmäla och utreda kränkande behandling av elev. I systemstödet finns möjlighet att särskilt anmäla och registrera sexuella trakasserier. I nuläget uppgår andelen anmälningar av sexuella trakasserier till fyra procent av det totala antalet kränkningar, mörkertalet bedöms dock vara stort särskilt vad avser kränkningar som utförs av vuxen mot elev. I skolornas arbete med att ta fram plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK) finns också möjlighet att redovisa åtgärder mot sexuella trakasserier separat.

Utöver systemstöd, rutiner och manualer för att genomföra utredningar och ta fram åtgärder så erbjuder förvaltningen utbildningsinsatser kopplade till området. Elevehälsans professioner har stor kompetens och kunskap och kan hålla föreläsningar och utbildningar på skolor. Det finns också stödmaterial och insatser kopplade till lärarakademin och förvaltningens årshjul för frågor kopplat till mänskliga rättigheter.

Det finns även insatser som erbjuds via socialförvaltningarna. I staden finns exempelvis Kompetenscentrum främjande och förebyggande i sociala frågor. Enheten vänder sig till

anställda som kommer i kontakt med barn och unga i exempelvis frågor som våldsprevention och arbete med sexualitet, samtycke och relationer. Stödet är kostnadsfritt och kan även användas av personal vid fristående skolor belägna i Göteborg.

Regeringen har också tagit initiativ till ökad trygghet och studiero i skolan genom att tillsätta ett antal utredningar, vilka kommer presenteras under våren 2025. Här återfinns exempelvis en utredning som lämnat förslag om en mobilfri skola inom de obligatoriska skolformerna.

I februari 2025 gav utbildningsministern i uppdrag till Skolverket att ta fram stödmaterial för att förebygga sexualbrott och andra grova brott mot barn och elever. I uppdraget framgår att stödmaterialet till exempel ska ta upp åtgärder som arbetsgivaren bör vidta vid en rekrytering. Materialet bör även ge stöd för hur arbetsgivaren kan följa upp personalens relationer till barn och elever och hur verksamheten kan organiseras för att minska riskerna. Uppdraget ska redovisas i februari 2026 (se [regleringsbrev för 2025](#)).

Trots att området är tydligt reglerat, att stödmaterial och utbildningsinsatser finns att tillgå är området både komplext och svårt att hantera ur flera aspekter. Förvaltningen vet att det kan förekomma kränkningar och övergrepp av barn och elever av anställda inom våra verksamheter. Vi känner också till att elever kan utsätta andra elever. Det finns också verksamheter som kan vara extra viktiga att beakta som exempelvis anpassad grundskola och verksamheter av mer frivillig karaktär som exempelvis Skola som arena och kulturskolan.

Förvaltningens bedömning är att det kan finnas behov av att se över befintliga rutiner och arbetssätt. Att det finns tydliga anvisningar kring användning av privata mobiltelefoner, riktlinjer för ensamarbete i olika verksamheter kan vara ett stöd för verksamheten ur flera aspekter. Stöd och utbildning för chefer i det svåra samtalet kan vara ett annat område. Förvaltningen anser dock, mot bakgrund av det initiativ som tagits alldeles nyligen av regeringen, att det lokala arbetet i Göteborgs Stad tydligt samordnas med de nationella initiativ som nu finns inom området. Risken finns annars att stöd och riktlinjer kan upplevas som otydliga.

Förvaltningen vill också betona att antalet styrande dokument som förvaltningens anställda och chefer har att förhålla sig till är omfattande. En översyn av befintliga dokument, att översynen samordnas med andra angränsande områden eller nationella stödmaterial är därför att föredra.

Motionärerna föreslår vidare att möjligheterna att renovera befintliga förskolor för att förbättra säkerheten samt att ta fram nya krav på insyn och säkerhetsanpassning vid nybyggnation bör utredas. Grundskoleförvaltningen menar att framtagna riktlinjer vid byggnation i staden beaktat detta område exempelvis genom de anvisningar som finns i form av tekniska krav och anvisningar (tka), rumsfunktionsprogram (rfp) och den behovsbeskrivning som utarbetas vid dels byggnation, dels när en skola omfattas av ett genomgripande planerat underhåll.

Tas nya eller reviderade stödmaterial fram behöver dessa implementeras genom informations- och utbildningsinsatser. Löpande utbildningsinsatser inom området kan också vara värdefullt då personalomsättningen inom vissa personalgrupper är relativt hög. Förvaltningen upplever dock att det finns en lång rad utbildningsinsatser som initieras av andra än de närmast berörda på lokala nivån. Logistiska utmaningar för verksamheten med exempelvis vikarieanskaffning eller andra redan beslutade prioriteringar kan då

medföra att angelägna utbildningssatsningar får ett lågt deltagande. Förvaltningen vill mot denna bakgrund betona vikten av att utbildningar tas fram och planeras i nära samverkan med berörda verksamhetsföreträdare.

Förvaltningens sammantagna bedömning, med hänsyn tagen till ovanstående resonemang, är att motionen bör tillstyrkas.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret, ärendenummer SLK-2024-01204

Maria Andersson

Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg

Avdelningschef Planering och utveckling